

BUGUNGI GLOBALLASHUV SHAROITIDA AUDITNING IQTISODIY NAZORAT TIZIMIDAGI O'RNI VA AHAMYATI

Turayeva Gulizahro

Gulisaton davlat universiteti dotsenti

Abdusattorova Iroda

Gulisaton davlat universiteti talabasi

Annotatsiya: Mazkur tezis bugungi globallashuv sharoitida auditning iqtisodiy nazorat tizimidagi o'rni va ahamiyatini har tomonlama yoritishga qaratilgan. Unda xalqaro iqtisodiy integratsiya, kapital harakatining erkinlashuvi hamda transmilliy kompaniyalar faoliyatining kengayishi natijasida auditga bo'lgan talabning ortib borishi ilmiy jihatdan asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: audit, globallashuv, iqtisodiy nazorat, moliyaviy shaffoflik, auditorlik tekshiruvi.

Аннотация: Данная диссертация направлена на всестороннее освещение роли и важности аудита в системе экономического контроля в условиях современной глобализации. В ней научно обосновывается растущий спрос на аудит в результате международной экономической интеграции, либерализации движения капитала и расширения деятельности транснациональных компаний.

Ключевые слова: аудит, глобализация, экономический контроль, финансовая прозрачность, аудит.

Annotation: This thesis aims to comprehensively shed light on the role and importance of auditing in the economic control system in today's globalization environment. It scientifically substantiates the increasing demand for auditing as a result of international economic integration,

liberalization of capital movements, and the expansion of the activities of transnational companies.

Keywords: *audit, globalization, economic control, financial transparency, audit.*

KIRISH

Bugungi kunda jahon iqtisodiyoti globallashuv jarayonlarining yangi bosqichiga kirib bormoqda. Xalqaro savdo aloqalarining kengayishi, kapital oqimlarining erkinlashuvi, transmilliy korporatsiyalar faoliyatining kuchayishi hamda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi iqtisodiy tizimlarda yangi yondashuvlarni talab etmoqda. Bunday sharoitda iqtisodiy jarayonlarning shaffofligi, ishonchliligi va samaradorligini ta'minlash muhim ahamiyat kasb etadi. Aynan shu nuqtai nazardan audit iqtisodiy nazorat tizimining eng muhim instrumentlaridan biri sifatida alohida o'rin egallaydi. Audit moliyaviy faoliyatni mustaqil va xolis baholash orqali xo'jalik yurituvchi subyektlarning hisobotlaridagi haqqoniylikni ta'minlaydi.

Bugungi globallashuv sharoitida iqtisodiy nazorat tizimining samaradorligi bevosita audit institutining rivojlanganlik darajasi bilan chambarchas bog'liqdir. Jahon iqtisodiyotida kapital harakatining erkinlashuvi, xalqaro savdo hajmining ortishi va transmilliy kompaniyalar faoliyatining kengayishi moliyaviy axborotlarning ishonchliligini ta'minlash zaruratini kuchaytirmoqda. Shu jihatdan audit iqtisodiy nazoratning muhim tarkibiy qismi sifatida davlat, investorlar va boshqa manfaatdor tomonlar uchun zarur instrument hisoblanadi. Auditning iqtisodiy nazorat tizimidagi o'rni quyidagi jihatlarda namoyon bo'ladi:

- audit moliyaviy hisobotlarning haqqoniyligi va ishonchliligini ta'minlash orqali iqtisodiy tizimda shaffoflikni oshiradi;

- audit iqtisodiy nazorat tizimida moliyaviy intizomni mustahkamlovchi muhim vosita hisoblanadi
- globallashuv sharoitida auditning xalqaro ahamiyati ortib bormoqda;
- raqamli iqtisodiyot sharoitida auditning mazmuni va shakllari ham o'zgarib bormoqda
- audit risklarni boshqarish tizimining ajralmas qismi sifatida namoyon bo'ladi;

Audit moliyaviy hisobotlarning haqqoniyligi va ishonchliligini ta'minlash orqali iqtisodiy tizimda shaffoflikni oshiradi. Korxonalar tomonidan taqdim etilayotgan moliyaviy ma'lumotlar ko'pincha turli manfaatlar bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Auditorlik tekshiruvlari esa ushbu ma'lumotlarning haqqoniyligini mustaqil baholash imkonini beradi. Natijada investorlar, kreditorlar va davlat organlari aniq va ishonchli axborot asosida qaror qabul qilish imkoniga ega bo'ladi. Bu esa iqtisodiy resurslarning samarali taqsimlanishiga xizmat qiladi. Audit iqtisodiy nazorat tizimida moliyaviy intizomni mustahkamlovchi muhim vosita hisoblanadi. Korxonalar auditorlik tekshiruvlaridan o'tish jarayonida o'z buxgalteriya hisobi va ichki nazorat tizimlarini takomillashtirishga majbur bo'ladi. Bu esa xo'jalik operatsiyalarining qonuniyligi va maqsadga muvofiqligini ta'minlaydi.

XULOSA

Umuman olganda, bugungi globallashuv sharoitida audit iqtisodiy nazorat tizimining ajralmas va strategik muhim elementi sifatida namoyon bo'lmoqda. U moliyaviy hisobotlarning ishonchliligini ta'minlash orqali iqtisodiy shaffoflikni oshiradi, xo'jalik yurituvchi subyektlarda moliyaviy intizomni mustahkamlaydi hamda manfaatdor tomonlar o'rtasida ishonch muhitini shakllantiradi. Shu jihatdan audit nafaqat nazorat vositasi, balki iqtisodiy barqarorlikni ta'minlovchi

muhim institut sifatida ham e'tirof etiladi. Shuningdek, globallashtirish jarayonlari auditga bo'lgan talabni yanada kuchaytirib, uning xalqaro standartlar asosida rivojlanishini taqozo etmoqda. Zamonaviy texnologiyalar, xususan raqamli vositalar va sun'iy intellektdan foydalanish audit samaradorligini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 25-fevraldagi O'RQ-677-son "Auditorlik faoliyati to'g'risida"gi Qonuni
2. Arens A., Elder R., Beasley M. Auditing and Assurance Services.
3. Fayziev Sh.N., Dusmuratov R.D., Karimov A.A., Kuziev I.N., Avlokulov A.Z. Audit: Darslik -T.: "Iqtisod-Moliya", 2015y. – 430 b.
4. K. Ahmadjonov, I. Yakubov "AUDIT ASOSLARI" darlik T.: 2010-yil 153-156 bet.
5. Nurumbetova, S. A. (2021). Ishni sudga qadar yuritish bosqichida ekspertiza xulosalarini baholash. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 1(10), 1110-1115.
6. Allarovna, N. S. Criminal-legal Description of Crimes Related to Extremism. *World Bulletin of Management and Law*, 30, 5-7.
7. Nurumbetova, S. (2022). Диний мазмундаги тақиқланган материаллар билан боғлиқ жиноятларни тергов қилишда диншунослик экспертизасини ўтказиш амалиётининг муҳим жиҳатлари. *Science and innovation*, 1(C6), 108-113.
8. Zulfiya, D. (2022). Sog'lom turmush tarzini shakllantirishda sog'lomlashtiruvchi texnologiyalar. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(5), 697-700.
9. Декхамбаева, З. (2024). Zamonaviy ta'limni jismoniy tarbiya va sport vositasida takomillashtirish. *Наука и инновации*, 1(1), 70-7.

10. Muratova, M. O. R., & Dekhkambaeva, Z. (2022). Maktabgacha Ta'lim Muassasasida Bolalarning Hayot Faoliyati Xavfsizligi. Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities, 13, 111-113.
11. Najmutdinova, D. K., Kamilova, I. A., & Umarov, A. R. (2023). Pelvic Organ Prolapse, Methods of Surgical Correction of Pelvic Organ Prolapse, Literature Review. Central Asian Journal of Medical and Natural Science, 4(1), 16-19.
12. Abdurasulovna, K. I., & Oybekovna, K. S. (2025). Predicting preeclampsia in early pregnancy. France-scientific review of the problems and prospects of modern science and education, 1(4), 23-26.
13. DK Najmutdinova, D. X. (2024). Exploring the Correlation between Luteinizing Hormone and Prolactin Levels in Women with COVID-19-induced Menstrual Abnormalities.
14. Kamariddinovna, N. (2022). Evaluation of Clinical Effectiveness Of Pathogenetically Oriented Therapy For Cervical Intraepithelial Neoplasia. Journal of Pharmaceutical Negative Results,[Internet], 2665-2668.
15. Туксанова, Д. И., Нажмутдинова, Д. К., & Зарипова, Д. Я. (2015). Влияние давности течения преэклампсии на исходы беременности и родов. Новости дерматологии и репродуктивного здоровья, 3, 119-120.